

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และทิศทางการดำเนินการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการศึกษาเอกสาร และใช้เทคนิค EDFR ซึ่งเป็นเทคนิคการวิจัยอนาคต ตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 3 รอบ รอบแรกเป็นการสัมภาษณ์ตามเทคนิค EDFR ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยให้ผู้เชี่ยวชาญมองสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และทิศทางการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยให้มองทั้งทิศทางที่พึงประสงค์ ทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ และทิศทางที่เป็นไปได้มากที่สุด นำผลการวิเคราะห์เนื้อเรื่องจากคำตอบในการสัมภาษณ์ มาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 1 แบบเลือกตอบ และมาตราส่วนประมาณค่า 5 สเกลนำคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 1 มาคำนวณหาค่าความถี่ ค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์แล้วสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยใช้ข้อความเดิม เพิ่มจำนวนความถี่ ตำแหน่งมัธยฐานช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบในแบบสอบถามรอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญคนเดิมตอบกลับมาอีกครั้ง จากคำตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าร้อยละ มัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ ฐานนิยม และผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อความ แล้วแปลผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นทิศทางการดำเนินการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ข้อค้นพบ

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และทิศทางการดำเนินการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีดังนี้

ด้านการบริหารและนโยบาย

ปัจจุบันการบริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นดำเนินการโดย คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งที่มาขององค์ประกอบเหมาะสมแต่องค์ประกอบมีขนาดใหญ่เกินไป ทำให้การเชิญประชุม และพิจารณาตัดสินใจต่าง ๆ ทำได้ลำบาก เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ในทางปฏิบัติมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ ซึ่งขาดความเชื่อถือ และไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยในบางเรื่อง และคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยมีวาระที่จะต้องพิจารณามาก ส่วนในเรื่องนโยบาย และการกำหนดนโยบายโดยทั่ว ๆ ไป เหมาะสมแต่การมีวาระของผู้บริหารบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้นโยบายเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามวาระ อาจทำให้การบริหารงานไม่ต่อเนื่อง ฝ่ายปฏิบัติอาจล้าสนงานอาจไม่ต่อเนื่องและล่าช้าได้

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ มีดังนี้

1. การบริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัยจะดำเนินการโดยคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ประกอบด้วยคณบดีเป็นประธานกรรมการ รองคณบดี รองอธิการบดีที่อธิการบดีมอบหมาย ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา เป็นกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการที่สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากผู้แทนกลุ่มวิชาการ โดยจะมีวิธีการทำให้จำนวนคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยลดลง

2. คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยจะพิจารณาเฉพาะ เรื่องหลักใหญ่ ๆ ที่สำคัญเท่านั้น เช่น เรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ นโยบาย การบริหาร กฎ ระเบียบ หลักสูตร และการสำเร็จการศึกษา เป็นต้น จะมีกลไกหรือวิธีการที่เหมาะสมชัดเจนมาควบคุมให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกฝ่ายมีความเชื่อถือ และปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย

3. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องหลักใหญ่ ๆ

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีความเป็นไปได้มาก มีดังนี้

1. จะมีกลไกหรือวิธีการที่เหมาะสมชัดเจนมาควบคุมให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกฝ่ายมีความเชื่อถือ และปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำ

บัณฑิตวิทยาลัย คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยจะพิจารณาเฉพาะเรื่องหลักใหญ่ ๆ ที่สำคัญเท่านั้น เช่น เรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ นโยบาย การบริหาร กฎ ระเบียบ หลักสูตร และการสำเร็จการศึกษา เป็นต้น

2. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องหลักใหญ่ ๆ

ด้านโครงสร้างการบริหารงาน

ปัจจุบันโครงสร้างการบริหารงาน มีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลาง และคณะจัดการเรียนการสอนโดยมีงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะประสานงานให้ อาจมีปัญหาและอุปสรรคได้บ้าง เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องบางฝ่ายไม่ปฏิบัติตามระเบียบ และวิธีการที่กำหนดไว้ อย่างเคร่งครัด อาจทำให้งานล่าช้าได้ และงานระดับบัณฑิตศึกษาเป็นลักษณะงานที่แตกต่างไปจากระดับปริญญาตรี ต้องมีการประสานงาน ต้องมีกฎระเบียบที่เหมือนกัน นอกจากนั้น บัณฑิตวิทยาลัย ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ เท่าที่ควรเพราะหลาย ๆ ฝ่ายไม่เห็นความสำคัญ เหมือนเป็นส่วนเกิน มีขั้นตอนในการบริหารงานมากเกินไป และมีความซ้ำซ้อนในการงาน โครงสร้างที่มีงานบัณฑิตศึกษาแยกออกจากการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้งานซ้ำซ้อนกับคณะ ไม่เอื้อให้มีอำนาจแหล่งเงินทุน และไม่มีอำนาจใช้อาจารย์จากคณะ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเป็น 2 ฝ่ายคือ ควรมีบัณฑิตวิทยาลัยประสานงานเหมือนเดิม และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าควรมีโครงสร้างใหม่ คือ ไปสังกัดสำนักงานอธิการบดี หรือที่คณะควรรวมงานบัณฑิตศึกษา เข้ากับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ มีดังนี้

1. จะมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลางและคณะจัดการเรียนการสอน โดยมีงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะประสานงานให้ แต่ในทางปฏิบัติจะลดข้อจำกัดปลีกย่อยและร่วมมือกันปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ อย่างเคร่งครัด

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นทิศทางที่ไม่พึงประสงค์มีดังนี้

1. จะมีโครงสร้างใหม่ โดยบัณฑิตวิทยาลัยไปสังกัดสำนักงานอธิการบดี และมี

ฝ่ายบัณฑิตศึกษาส่วนที่คณะจะมีงานบัณฑิตศึกษาอยู่ภายใต้การดูแลของรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา
ประสานงานกับฝ่ายบัณฑิตศึกษาของสำนักงานอธิการบดีโดยตรง

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีความเป็นไปได้มาก มีดังนี้

1. จะมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลาง และคณะจัดการเรียนการสอน
โดยมีงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะประสานงานให้ แต่ในทางปฏิบัติจะลดข้อจำกัดปลีกย่อยและร่วมมือ
กันปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ อย่างเคร่งครัด
2. จะมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลาง แต่ที่คณะจะรวมงานบัณฑิตศึกษา
เข้ากับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ด้านวิชาการ

ปัจจุบันมีทั้งหลักสูตรแผน ก (มีรายวิชาเรียนและวิทยานิพนธ์) และแผน ข (มีราย
วิชาเรียนและมีการสอบรวบยอด) ซึ่งเหมาะสมแล้ว การจัดหลักสูตรส่วนมากต่างคนต่างจัด
ขาดการร่วมมือที่ดีระหว่างสาขาวิชา องค์กรจัดการที่จะรับผิดชอบไม่ชัดเจนและอยู่ระหว่าง
การร่วมผลิตกันหลายหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ทำให้การประสานงานล่าช้า ติดขัด
ควรจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชา เพราะประหยัดและใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันได้มากที่สุด
นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งจำเป็น เพราะงานบางอย่าง การแก้ปัญหา และการพัฒนาประเทศ
ต้องการความรู้หลาย ๆ ด้าน นอกจากนั้น ควรจะร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ เพื่อจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชา เพื่อให้บริกรวิชาการร่วมกัน เป็น
การยกระดับ และเพิ่มบทบาทของบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรนานาชาติบัณฑิตวิทยาลัยพยายาม
บริหารงานเพื่อให้เชื่อมโยงกับต่างประเทศ เพื่อเพิ่มหลักสูตรนานาชาติให้มากขึ้น ซึ่งต่อไป
จะติดต่อ เชื่อมโยงกับ แคนาดา ออสเตรเลีย เยอรมันร่วมกันทางด้านวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยี บัณฑิตวิทยาลัย ควรมีบทบาทมากขึ้นโดยเฉพาะเป็นสถาบันผลิตระดับบัณฑิตศึกษา
ให้อินโดจีน ลาว เวียดนาม กัมพูชา เพราะปัญหา วัฒนธรรม ใกล้เคียงกัน และ
ประเทศเหล่านี้บางประเทศยังไม่มีจัดการศึกษาระดับนี้ น่าจะจัดการศึกษาให้เขาได้ ซึ่ง
เยอรมัน แคนาดา อาจให้ทุน โดยบัณฑิตวิทยาลัยร่วมประสานงาน นอกจากนั้น การจัดหลักสูตร
แบบนานาชาติยังเป็นการก้าวเข้าสู่มาตรฐานสากลมากขึ้น หลักสูตรการเรียนการสอนไม่ควรมี

วิชาบังคับก่อนมากเกินไป ควรเป็นอิสระเพราะการเรียนระดับนี้ต้องค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม
 เองอยู่แล้ว ควรเน้นวิชาสัมมนาเพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ปัจจุบันมีหลักสูตรภาค
 พิเศษในบางสาขาวิชาซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ควรรับนักศึกษามากเกินไป อาจารย์ต้องทำงานหนัก
 มาก อาจให้คำปรึกษาได้ไม่ทั่วถึง อาจทำให้คุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร หลักสูตรภาคพิเศษ เป็น
 การช่วยพัฒนาคนในทุก ๆ ส่วนโดยเฉพาะในภูมิภาค การจัดหลักสูตรควรลดรายวิชาลงและเพิ่ม
 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและวิทยานิพนธ์ให้มากขึ้น เพราะการเรียนรายวิชาความรู้
 ความสามารถที่จะได้รับเป็นเหมือนระดับปริญญาตรี แต่ความสามารถด้านแยกแยะ วิเคราะห์
 ปัญหาได้จะมีน้อย เพราะไม่ได้ฝึกวิเคราะห์สังเคราะห์ด้วยตนเองเพื่อปรับใช้ในการทำงาน
 ได้ หลักเกณฑ์ในการจัดหลักสูตรควรยืดหยุ่นได้ในบางกรณี เพื่อไม่เป็นการกักกันตัวเองเกินไป
 เพราะบางกรณีอาจจัดหลักสูตรในลักษณะที่นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่วางไว้ได้ การเปิดหลักสูตร
 กระบวนการมากกว่าจะผ่านเสียเวลามาก

นักศึกษาควรมีความรู้ภาษาอังกฤษดี สาขาวิชาควรรับนักศึกษา ให้มีจำนวนเหมาะสม
 กับจำนวนอาจารย์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพทางการศึกษา
 การรับนักศึกษา มากอาจารย์ต้องทำงานหนัก อาจให้คำปรึกษาและควบคุมการวิจัยได้ไม่ทั่วถึง
 และสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ (โดยเฉพาะภาคปฏิบัติ) หนังสืออาจไม่เพียงพอกับ
 จำนวนนักศึกษามาตรฐานการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปเหมาะสมดีแล้ว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติจะใส่ใจรักษา
 กฎเกณฑ์ และระเบียบแค่ไหน

การบริหารการศึกษา มีบุคลากรจำนวนน้อย คนเดียวทำหลายอย่าง ภาระงานมาก
 อาจทำให้งานล่าช้าได้ ทำให้ขาดการทำงานเพื่อการพัฒนา ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูล
 ด้านองค์กรเท่าที่ควร แต่นักศึกษาเพิ่มมากขึ้น งานบัณฑิตศึกษาประจำคณะบางคณะมีการเปลี่ยน
 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบ่อย อาจทำให้งานไม่ต่อเนื่องและล่าช้าได้ บางคณะต้องใช้เจ้าหน้าที่
 ร่วมกับระดับปริญญาตรี ทำให้ภาระงานมาก และอาจล้าสน ทำให้งานบัณฑิตศึกษาอาจไม่สมบูรณ์

บัณฑิตวิทยาลัยควรมี กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่รัดกุมชัดเจน แต่ยืดหยุ่นได้ในบางกรณี
 บัณฑิตวิทยาลัยควรมีการจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดความเคลื่อนไหว
 ทางวิชาการ เป็นการแลกเปลี่ยนและประชาสัมพันธ์วิชาการ ทำให้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง
 ปัจจุบันการประเมินผลการศึกษาใช้ระบบ 8 เกรด คือ A B⁺ B C⁺ C D⁺ D และ F

ซึ่งผู้สอนคัดลึนเกรดเอง ภาควิชาส่งให้นักศึกษารับทราบซึ่งเหมาะสมดีแล้ว

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ มีดังนี้

1. จะมีหลักสูตรทั้งแผน ก. (มีรายวิชาเรียนและวิทยานิพนธ์) และแผน ข. (มีรายวิชาเรียน และมีการสอบรวบยอด)
2. จะมีหลักสูตรแบบสหสาขาวิชาพร้อมเพิ่มมากขึ้น โดยจะมีคณะกรรมการบริหารสหสาขาวิชาพร้อม ซึ่งมาจากคณะที่จัดการเรียนการสอนร่วมกัน ทำหน้าที่บริหาร จัดการ และบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลาง
3. บัณฑิตวิทยาลัยจะร่วมกับสถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชาพร้อม
4. จะมีหลักสูตรนานาชาติเพิ่มมากขึ้น โดยให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงาน และกระตุ้นให้เกิดหลักสูตรนานาชาติขึ้น และคณะจัดการเรียนการสอน
5. หลักสูตรการเรียนการสอน จะไม่มีวิชาบังคับก่อนมากเกินไป
6. หลักสูตรจะเน้นวิชาสัมมนา เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น
7. จะมีหลักสูตรภาคพิเศษเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นเรื่องคุณภาพด้วย
8. การจัดหลักสูตรจะลดรายวิชาลง และเพิ่มการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และวิทยานิพนธ์ให้มากขึ้น
9. หลักเกณฑ์ในการจัดหลักสูตรจะยืดหยุ่นได้ในบางกรณี
10. ในการดำเนินการขอเปิดหลักสูตรจะลดขั้นตอนลง
11. หลักสูตรการเรียนการสอน จะมีการปรับปรุงเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ
12. นักศึกษาจะต้องผ่านเกณฑ์ภาษาอังกฤษตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดก่อนสำเร็จการศึกษา
13. สาขาวิชาต่าง ๆ จะรับนักศึกษาให้มีจำนวนอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา เพื่อคุณภาพทางการศึกษา
14. เรื่องมาตรฐานการศึกษา จะมีเกณฑ์ที่ชัดเจน และสามารถควบคุมให้เป็นไปตามเกณฑ์ได้

15. งานบริการการศึกษาจะมีบุคลากรและอุปกรณ์โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดภาระงานประจำที่มีมากและจะทำให้สามารถทำงานเพื่อการพัฒนาได้เพิ่มมากขึ้น
16. จะมีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะสำหรับงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะเพื่อรับผิดชอบงานโดยตรงและไม่มีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บ่อย ๆ เพราะจะทำให้งานไม่ต่อเนื่องและล่าช้า
17. บัณฑิตวิทยาลัยจะมี กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่รัดกุมชัดเจน แต่ยืดหยุ่นได้ในบางกรณีที่เป็นเหตุจำเป็นที่จะทำให้การปฏิบัติงานสะดวก รวดเร็วและไม่เป็นปัญหาต่อทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

18. บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น
19. การประเมินผลการศึกษา จะใช้ระบบ 8 เกรด คือ $A^+ B^+ C^+ D^+ D$ และ F

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด มีดังนี้

1. จะมีหลักสูตรทั้งแผน ก (มีรายวิชาเรียนและวิทยานิพนธ์) และ แผน ข (มีรายวิชาเรียนและการสอบรวบยอด)
  2. การประเมินผลการศึกษา จะใช้ระบบ 8 เกรด คือ $A^+ B^+ C^+ D^+ D$ และ F
- ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีความเป็นไปได้มาก มีดังนี้
1. จะมีหลักสูตรแบบสหสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น โดยจะมีคณะกรรมการบริหารสหสาขาวิชา ร่วม ซึ่งมาจากคณะที่จัดการเรียนการสอนร่วมกัน ทำหน้าที่ บริหาร จัดการ และบัณฑิตวิทยาลัย เป็นหน่วยประสานงานกลาง

2. จะมีหลักสูตรนานาชาติเพิ่มมากขึ้น โดยให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงาน และกระตุ้นให้เกิดหลักสูตรนานาชาติขึ้น และคณะจัดการเรียนการสอน
3. หลักสูตรการเรียนการสอน จะไม่มีวิชาบังคับก่อนมากเกินไป
4. หลักสูตรจะเน้นวิชาสัมมนา เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น
5. จะมีหลักสูตรภาคพิเศษ เพิ่มมากขึ้น โดยเน้นเรื่องคุณภาพด้วย
6. การจัดหลักสูตรจะลดรายวิชาลง และเพิ่มการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และวิทยานิพนธ์ให้มากขึ้น

7. หลักเกณฑ์ในการจัดหลักสูตรจะยืดหยุ่นได้ในบางกรณี
8. สาขาวิชาต่าง ๆ จะรับนักศึกษาให้มีจำนวนอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา เพื่อคุณภาพทางการศึกษา
9. เรื่องมาตรฐานการศึกษา จะมีเกณฑ์ที่ชัดเจน และสามารถควบคุมให้เป็นไปตามเกณฑ์ได้
10. จะมีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะสำหรับงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะเพื่อรับผิดชอบงานโดยตรง และไม่มีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บ่อย ๆ เพราะจะทำให้งานไม่ต่อเนื่องและล่าช้า
11. บัณฑิตวิทยาลัยจะมี กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่รัดกุมชัดเจน แต่ยืดหยุ่นได้ในบางกรณีที่เป็นเหตุจำเป็นที่จะทำให้การปฏิบัติงานสะดวก รวดเร็ว และไม่เป็นที่ปัญหาต่อทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ด้านธุรการ

ปัจจุบันมีบุคลากรผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานประจำ จำนวนน้อย มีจำนวนนักศึกษาและสาขาวิชาขยายเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาระงานมาก การประสานงานบางอย่างอาจล่าช้าได้ บัณฑิตวิทยาลัยมีหลักสูตรนานาชาติ ดังนั้นควรมีบุคลากรที่รับผิดชอบงานประสานงานเกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศโดยเฉพาะ ซึ่งควรเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างดี

การประสานงานของบัณฑิตวิทยาลัย กับหน่วยงานต่าง ๆ ในภาพรวมโดยทั่ว ๆ ไปเหมาะสมดีแล้ว แต่อาจมีปัญหา อุปสรรคได้บ้างคือ บางครั้งขาดความร่วมมือที่ดีอันเนื่องมาจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยังไม่เข้าใจ ถึงความสำคัญ ภาระงานของบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้การประสานงานมีปัญหา ต้องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และภาระงาน ต้องสร้างสำนึกและความร่วมมือประสานงานกันในการทำงาน การติดต่อประสานงานไม่สะดวกและไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เพราะสถานที่ตั้งไม่เหมาะสม ควรมีการประชาสัมพันธ์ตัวเอง อาจกระทำได้โดยประสานงานกับองค์กรท้องถิ่นภายนอก บริษัทเอกชน มูลนิธิ และองค์กรต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ควรมีรายละเอียดการแบ่งงานที่ชัดเจนระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยกับบัณฑิตศึกษา เพื่อการประสานงานที่สะดวก รวดเร็ว ไม่ล่าช้า และไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกัน มีงานบางอย่างที่

เข้าช้อนกับคณะ ทำให้การประสานงานเข้าช้อน ทำให้ภาระงานมาก แบบฟอร์มทุกอย่าง (รวมทั้งป้ายการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ) ควรพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย เพื่อการประสานงานเกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ มีดังนี้

1. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติงานและการประสานงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและไม่ล่าช้า
2. บุคลากรในด้านต่าง ๆ ของบัณฑิตวิทยาลัยจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ โดยได้รับการสนับสนุนให้ได้ศึกษาต่อและเข้ารับการอบรมในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น
3. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีบุคลากรที่รับผิดชอบงานประสานงานเกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะซึ่งจะเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างดี
4. จะมีการประชุม สัมมนา เป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เข้าใจบทบาท ภาระหน้าที่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของบัณฑิตวิทยาลัย และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยสอดคล้องกัน
5. บัณฑิตวิทยาลัย จะมีอาคารและสถานที่ตั้งที่เหมาะสมเป็นของตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะ ข่ายงานความรับผิดชอบ และสะดวกในการติดต่อประสานงานกับทุก ๆ ฝ่าย
6. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีการประชาสัมพันธ์ตัวเองให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ทั้งภายในและนอกประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เป็นที่สนใจและเห็นความสำคัญ เพื่อจะได้รับการสนับสนุน โดยเฉพาะด้านเงินทุน
7. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีการสำรวจและปรับปรุงแก้ไขการประสานงานบางอย่างที่ล่าช้า และติดขัดให้ดำเนินการได้ดียิ่งขึ้น
8. จะมีรายละเอียดการแบ่งงานที่ชัดเจนระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยกับบัณฑิตศึกษาประจำคณะว่าใครต้องเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องใด
9. บัณฑิตวิทยาลัยจะลดภาระงานบางอย่างที่เข้าช้อนกับคณะและมอบภาระงานบางอย่างที่ควรถูกให้งานบัณฑิตศึกษาประจำคณะรับผิดชอบไปดำเนินการเอง

10. แบบฟอร์มทุกอย่าง (รวมทั้งป้ายการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ) โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานบริการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจะพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีความเป็นไปได้มาก มีดังนี้

1. บุคลากรในด้านต่าง ๆ ของบัณฑิตวิทยาลัยจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ โดยได้รับการสนับสนุนให้ได้ศึกษาต่อและเข้ารับการอบรมในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น
2. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีอาคารและสถานที่ตั้งที่เหมาะสมเป็นของตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะหน่วยงานความรับผิดชอบ และสะดวกในการติดต่อประสานงานกับทุก ๆ ฝ่าย
3. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีการประชาสัมพันธ์ตัวเองให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ทั้งภายในและนอกประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เป็นที่สนใจและเห็นความสำคัญ เพื่อจะได้รับการสนับสนุน โดยเฉพาะด้านเงินทุน
4. บัณฑิตวิทยาลัยจะมีการสำรวจและปรับปรุงแก้ไขการประสานงานบางอย่างที่ล่าช้า และติดขัดให้ดำเนินการได้ดียิ่งขึ้น
5. บัณฑิตวิทยาลัยจะลดภาระงานบางอย่างที่ซ้ำซ้อนกับคณะและมอบภาระงานบางอย่างที่ควรวางงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะรับผิดชอบไปดำเนินการเอง
6. แบบฟอร์มทุกอย่าง (รวมทั้งป้ายการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ) โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานบริการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจะพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

ด้านการบริหารการเงิน

การจัดเก็บเงินค่าหน่วยกิตปัจจุบัน จัดเก็บเป็นแบบเก็บตามจำนวนหน่วยกิตที่ นักศึกษาลงทะเบียน เรียนพบว่าเหมาะสมดีแล้ว แต่ในอนาคตควรมีการปรับให้สูงขึ้นบ้าง เพราะไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ คนที่มาเรียนส่วนมากมีงานทำแล้ว บัณฑิตวิทยาลัยต้องลงทุนสูงกับนักศึกษาแต่ละคน ต้องให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ คนที่มาเรียนได้รับประโยชน์ควรรับผิดชอบด้านการลงทุน แต่ก็ไม่ควรวี้อัตราสูงเกินไปนัก เพื่อเปิดโอกาสให้คนในภูมิภาค ได้ศึกษาในระดับนี้มาก ๆ

การจัดสรรเงินรายได้ของบัณฑิตวิทยาลัย แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ มหาวิทยาลัยเก็บไว้ส่วนหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัยได้รับจัดสรรส่วนหนึ่ง นอกนั้นจัดสรรให้ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง ภาควิชาได้รับจัดสรรเงินน้อยมาก ไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ใช้เงินจากระดับปริญญาตรีมาช่วยเหลือ โดยเฉพาะการวิจัยของนักศึกษา เงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมีมากน่าจะได้รับความช่วยเหลือ

การระดมเงินทุน ปัจจุบันมีทุนอุดหนุนการ ค้นคว้าและวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งไม่ได้รับทุกคน และมีไม่เพียงพอ ให้กระจายไปตามสาขาต่าง ๆ โดยได้เท่ากันทุกสาขาตามความเป็นจริงแต่ละสาขาใช้เงินไม่ต่างกัน การขาดค่าใช้จ่ายอาจทำให้งานวิจัยขาดคุณภาพได้ ส่วนมากได้รับเงินอุดหนุนจากสาขาวิชามากกว่า ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของบัณฑิตวิทยาลัย

ปัจจุบันบัณฑิตวิทยาลัยและงานบัณฑิตศึกษา ได้รับจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินน้อย การบริหารการใช้จ่ายเงินเหมาะสมดีแล้ว แต่เงินรายได้ของบัณฑิตวิทยาลัยมีน้อย

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นทิศทางที่พึงประสงค์ มีดังนี้

1. บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดเก็บเงินค่าหน่วยกิต เป็นแบบเก็บตามจำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน โดยปรับอัตราการเก็บให้สอดคล้องกับการลงทุนจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และมีส่วนเหลือเพื่อพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ด้วย
2. การจัดสรรเงินไปยังภาควิชาที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จะเพิ่มมากขึ้น โดยจะลดอัตราการจัดสรรให้มหาวิทยาลัยลง
3. บัณฑิตวิทยาลัย จะแสวงหาแหล่งเงินทุนจากองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งภายในและนอกประเทศเพื่อสนับสนุนในการดำเนินการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของนักศึกษา
4. บัณฑิตวิทยาลัยจะสนับสนุนด้านเงินทุนอุดหนุนการค้นคว้าและวิจัยสำหรับการทำวิจัยของนักศึกษาในสาขาวิชาที่ใช้เงินมากในการทำวิจัย เช่น สาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น โดยให้ในอัตราที่มากกว่าสาขาวิชาที่ใช้เงินน้อยในการทำวิจัย
5. จะมีทุนอุดหนุนสำหรับงานวิจัยดีเด่นของนักศึกษา โดยเฉพาะงานวิจัยที่มุ่งเน้นทางด้าน การแก้ปัญหาของท้องถิ่นและภูมิภาค

6. บัณฑิตวิทยาลัยจะประสานงานกับมหาวิทยาลัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อทำให้มหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะด้านบุคลากรและเงินทุนสนับสนุน

7. จะมีการวางแผนและนโยบายที่ชัดเจนของงานบัณฑิตศึกษาและบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำให้การจัดตั้งค่าของงบประมาณแผ่นดินทำได้ง่าย ไม่เกิดปัญหาและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลเพิ่มมากยิ่งขึ้น

8. จะมีการวางแผนการบริหารการใช้จ่ายเงินให้รัดกุมเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากบัณฑิตวิทยาลัยได้รับเงินรายได้น้อย

ทิศทางของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีความเป็นไปได้มาก มีดังนี้

1. บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดเก็บเงินค่าหน่วยกิต เป็นแบบเก็บตามจำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน โดยปรับอัตราค่าเก็บให้สอดคล้องกับการลงทุนจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และมีส่วนเหลือเพื่อพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ด้วย

2. การจัดสรรเงินไปยังภาควิชาที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จะเพิ่มมากขึ้น โดยจะลดอัตราการจัดสรรให้มหาวิทยาลัย

3. บัณฑิตวิทยาลัยจะแสวงหาแหล่งเงินทุนจากองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งภายในและนอกประเทศ เพื่อสนับสนุนในการดำเนินการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของนักศึกษา

4. จะมีการวางแผนและนโยบายที่ชัดเจนของงานบัณฑิตศึกษาและบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำให้การจัดตั้งค่าของงบประมาณแผ่นดินทำได้ง่าย ไม่เกิดปัญหาและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลเพิ่มมากยิ่งขึ้น

5. จะมีการวางแผนการบริหารการใช้จ่ายเงินให้รัดกุมและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากบัณฑิตวิทยาลัยได้รับเงินรายได้น้อย

สรุปผลจากข้อค้นพบ

1. ผู้บริหารและการได้มาซึ่งผู้บริหาร จากข้อค้นพบ ปรากฏว่า การบริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยนั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าที่มาขององค์ประกอบ เหมาะสมแต่องค์ประกอบมีขนาดใหญ่เกินไป ทำให้การเชิญประชุม และพิจารณาตัดสินใจวาระต่าง ๆ ทำได้ลำบาก ดังนั้นทิศทางการดำเนินการของบัณฑิตวิทยาลัย ควรมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบัณฑิตวิทยาลัย โดยการจัดองค์กรใหม่ให้มีคณะกรรมการพิจารณาเฉพาะเรื่อง แล้วนำเสนอคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย โดยมีตัวแทนนำเสนอเป็นการลดจำนวนและภาระในการตัดสินใจพิจารณา วาระต่าง ๆ ของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยได้

2. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร ในทางปฏิบัติมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ ซึ่งขาดความเชื่อถือและไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยในบางเรื่อง ทิศทางการดำเนินการของบัณฑิตวิทยาลัย ต้องพัฒนาให้เกิดกลไกหรือวิธีการมาควบคุมให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกฝ่ายมีความ เชื่อถือ และปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย

3. นโยบายและการกำหนดนโยบาย โดยทั่ว ๆ ไปเหมาะสม แต่การมีวาระของผู้บริหารบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้นโยบายเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามวาระอาจทำให้การบริหารงานไม่ต่อเนื่อง ฝ่ายปฏิบัติอาจสับสน งานอาจไม่ต่อเนื่องและล่าช้าได้ทิศทางการดำเนินการควรมีการวางแผนครอบคลุมและต่อเนื่อง (Comprehensive Continuous Planning) โดยผู้บริหารและการได้มาซึ่งผู้บริหารจะต้องมีการพิจารณาเปลี่ยนวาระให้มีความต่อเนื่องในคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย โดยไม่ควรให้มีการสั้นวาระของการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยพร้อมกัน

4. หลักสูตรการเรียนการสอน

4.1 หลักสูตรนานาชาติ บัณฑิตวิทยาลัยควรจัดหลักสูตรนานาชาติให้มากขึ้น เพื่อผลิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้อินโดจีน ลาว เวียดนาม กัมพูชา เพราะปัญหาวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน และประเทศเหล่านี้บางประเทศยังไม่มีจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ซึ่ง เยอรมัน แคนาดา อาจให้ทุน โดยบัณฑิตวิทยาลัยร่วมประสานงาน นอกจากนั้นการจัดหลักสูตรนานาชาติยังเป็นการก้าวเข้าสู่มาตรฐานสากลมากขึ้น

4.2 หลักสูตรควรเป็นแบบโลกาภิวัตน์ (Globalization)

4.3 หลักสูตรแบบสหสาขาวิชา จากข้อค้นพบ ปรากฏว่า การจัดหลักสูตรส่วนมากต่างคนต่างจัด ขาดการร่วมมือที่ดีระหว่างสาขาวิชา องค์กรจัดการที่จะรับผิดชอบไม่ชัดเจนและอยู่ในระหว่างการร่วมผลิตกันหลายหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ทำให้การประสานงานล่าช้าติดขัด ควรเน้นจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชาเพราะประหยัด และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งจำเป็น เพราะงานบางอย่าง การแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศต้องการความรู้หลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการจัดการศึกษาในลักษณะสหสาขาวิชาเป็นการจัดขึ้นเพื่อต้องการที่จะให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับปัญหาใหม่ ๆ ในสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาประชากร ปัญหาความแห้งแล้งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัญหาด้านการเกษตร ปัญหาการพัฒนาประเทศ เป็นต้น เพราะปัญหาเหล่านี้ผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาหนึ่งไม่สามารถที่จะมองเห็นถึงสาเหตุของปัญหาลักษณะของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างมากพอ จึงจำเป็นจะต้องจัดให้มีการศึกษาแบบสหสาขาวิชาขึ้น นอกจากนั้นควรจะร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชา เพื่อให้บริกรวิชากรร่วมกัน เป็นการยกระดับและเพิ่มบทบาทของบัณฑิตวิทยาลัยให้เข้าสู่ความเป็นสากลมากขึ้น

4.4 หลักสูตรการเรียนการสอน ควรมีความเป็นอิสระมากขึ้นเพราะการศึกษาต้องเน้นศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการทำวิทยานิพนธ์

4.5 การเรียนการสอนควรเน้นเป็นแบบสัมมนาให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาความคิดและการแสดงออกของนักศึกษา

5. การให้บริการทางการศึกษา ควรใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยมาช่วยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยจัดให้เกิดระบบเครือข่ายการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ภายในภูมิภาค

6. ด้านธุรการ การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในอนาคตควรมีเจ้าหน้าที่ประสานงานสำหรับงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะ โดยเฉพาะแต่ละคณะ เนื่องจากปัจจุบันบางคณะไม่มีเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าว

7. การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาควรปฏิรูปให้สอดคล้องกับโครงสร้างของบัณฑิตวิทยาลัยที่จะมีการปรับปรุงและพัฒนาต่อไปในอนาคต

8. บัณฑิตวิทยาลัยควรแสวงหาแหล่งเงินทุนจากองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในและนอกประเทศ เพื่อสนับสนุนในการดำเนินการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของนักศึกษา อันเนื่องมาจากปัจจุบันบัณฑิตวิทยาลัยได้รับเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินรายได้ ตลอดจนเงินแหล่งเงินทุนอื่น ๆ เป็นจำนวนน้อย

อภิปรายผล

1. การบริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัย จะมีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย หรือเทียบเท่าทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และระเบียบข้อบังคับของบัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาหลักสูตร ควบคุมการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายของบัณฑิตวิทยาลัย ตลอดจนให้คำปรึกษา และเสนอความเห็นแก่คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (วารณวิมล ทิพย์สุน, 2530) และจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญส่วนมากกล่าวว่า การบริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นดำเนินการโดยคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งที่มาขององค์ประกอบเหมาะสมแต่องค์ประกอบมีขนาดใหญ่เกินไป ทำให้การเชิญประชุม และพิจารณาตัดสินวาระต่าง ๆ ทำได้ลำบาก จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรจะมีวิธีการทำให้จำนวนคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยลดลง ส่วนในเรื่อง บทบาท และอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารนั้น ในทางปฏิบัติมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งขาดความเชื่อถือ และไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยในบางเรื่อง และมีวาระที่จะต้องพิจารณาจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีกลไกหรือวิธีการที่เหมาะสมชัดเจนมาควบคุมให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกฝ่ายมีความเชื่อถือและปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย และคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ควรพิจารณาเฉพาะเรื่องหลักใหญ่ ๆ ที่สำคัญเท่านั้น เช่น เรื่องเกี่ยวกับ งบประมาณ นโยบาย การบริหาร กฎ ระเบียบ หลักสูตร และการสำเร็จการศึกษา เป็นต้น

สำหรับเรื่องนโยบายและการกำหนดนโยบายโดยทั่ว ๆ ไปเหมาะสม แต่การมีวาระของผู้บริหารบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้นโยบายเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามวาระ อาจทำให้การบริหารงานไม่ต่อเนื่อง ฝ่ายปฏิบัติอาจสับสน งานอาจไม่ต่อเนื่อง ล่าช้าได้ จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บัณฑิตวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในเรื่องหลักใหญ่ ๆ

2. การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยมีรูปแบบการดำเนินการแตกต่างกัน ออกไปในแต่ละสถานศึกษาตามความเหมาะสม ในแต่ละสถาบัน ซึ่งรูปแบบหนึ่งดังที่ วรรณวิมล ทิพย์ชุ่น (2530) ได้กล่าวถึงในการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย คือ การจัดตั้งเป็นบัณฑิตวิทยาลัยมีฐานะเป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับคณะวิชาที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยงานสอนนั้น ดำเนินการโดยภาควิชาที่มีการสอนระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนั้น ชื่นจิต ชุ่มพรหม (2513) ได้กล่าวถึงการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสหรัฐอเมริกาว่า ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดำเนินการโดยเฉพาะซึ่งแยกจากการสอนชั้นปริญญาตรี เรียกว่า บัณฑิตวิทยาลัย มีฐานะเทียบเท่าคณะ โดยมี คณบดี เป็นหัวหน้าในการดำเนินการ เพื่อรักษามาตรฐานของอาจารย์ หลักสูตรตลอดถึงข้อกำหนดต่าง ๆ และจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า ปัจจุบันโครงสร้างการบริหารงานระดับบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยงานประสานงานกลาง และคณะจัดการเรียนการสอนโดยมีงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะประสานงานให้ นั้น อาจมีปัญหาและอุปสรรคได้บ้าง เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องบางฝ่ายไม่ปฏิบัติตามระเบียบ และวิธีการที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด อาจทำให้งานล่าช้าได้ และงานระดับบัณฑิตศึกษาเป็นลักษณะงานที่แตกต่างไปจากระดับปริญญาตรี ต้องมีการประสานงาน ต้องมีกฎระเบียบที่เหมือนกัน นอกจากนั้นบัณฑิตวิทยาลัยไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรเพราะหลาย ๆ ฝ่ายไม่เห็นความสำคัญ เหมือนเป็นส่วนเกินมีขั้นตอนในการบริหารงานมากเกินไป และมีความซ้ำซ้อนในภาระงาน โครงสร้างที่มีงานบัณฑิตศึกษาแยกออกจากการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีทำให้งานซ้ำซ้อนกับคณะ ไม่เอื้อให้มีอำนาจแหล่งเงินทุน และไม่มีอำนาจใช้อาจารย์จากคณะ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเป็น 2 ฝ่าย

คือ ควรมีบัณฑิตวิทยาลัยประสานงานเหมือนเดิม และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ควรมีโครงสร้างใหม่ คือไปสังกัดสำนักงานอธิการบดี หรือที่คณะควรรวมงานบัณฑิตศึกษาเข้ากับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลาง และคณะจัดการเรียนการสอน โดยมีงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะประสานงานให้ แต่ในทางปฏิบัติจะลดข้อจำกัดปลีกย่อย และร่วมมือกันปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และมีโครงสร้างใหม่โดยบัณฑิตวิทยาลัยไปสังกัดสำนักงานอธิการบดี และมีฝ่ายบัณฑิตศึกษาส่วนที่คณะจะมีงานบัณฑิตศึกษาอยู่ภายใต้การดูแลของรองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ประสานงานกับฝ่ายบัณฑิตศึกษาของสำนักงานอธิการบดีโดยตรงนั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่า ทิศทางที่มีความเป็นไปได้มาก คือ จะมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลาง และคณะจัดการเรียนการสอนโดยมีงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะประสานงานให้ และจะมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานกลาง แต่ที่คณะจะรวมงานบัณฑิตศึกษา เข้ากับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

3. ชรรถชาติของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ประกอบด้วย การเรียนวิชา ในชั้นการสัมมนา การวิจัย การศึกษาด້วยตนเอง และการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาแต่ละโปรแกรมว่าจะมุ่งผลิตบัณฑิตในลักษณะใด (ชินจิต ชุ่มพรหม, 2513) และจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า ปัจจุบันบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีทั้งหลักสูตรแผน ก. (มีรายวิชาเรียนและวิทยานิพนธ์) และแผน ข. (มีรายวิชาเรียนและมีการสอบรวบยอด) ซึ่งเหมาะสมดีแล้ว ส่วนการจัดหลักสูตรส่วนมากต่างคนต่างจัด ขาดการร่วมมือที่มีระหว่างสาขาวิชา องค์กรจัดการที่จะรับผิดชอบไม่ชัดเจน และอยู่ระหว่างการร่วมมือกันหลายหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ทำให้การประสานงานล่าช้าติดขัด ควรจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชาเพราะประหยัด และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งจำเป็น เพราะงานบางอย่าง การแก้ปัญหา และการพัฒนาประเทศต้องการความรู้หลาย ๆ ด้าน ดังเช่น ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2521) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในลักษณะคาบเกี่ยวหลายสาขาวิชาว่า จัดขึ้นเพื่อต้องการที่จะให้ผู้เรียนได้ค้นเคยกับปัญหาใหม่ ๆ ในสังคม เช่น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาประชากร เป็นต้น เพราะปัญหาเหล่านี้ผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาหนึ่งไม่สามารถที่จะมองเห็นถึงสาเหตุของปัญหา ลักษณะของปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างมากพอ จึงจำเป็นจะต้องจัดให้มีการศึกษาแบบคาบเกี่ยวหลายสาขาวิชาขึ้น นอกจากนั้น ควรจะร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชา เพื่อให้บริการวิชาการร่วมกัน เป็นการยกระดับและเพิ่มบทบาทของบัณฑิตวิทยาลัย

โลกในอนาคตจะเป็นโลกของนานาชาติ นั่นคือ ประชาชนของแต่ละประเทศจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์และไปมาหาสู่กันมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาในอนาคตจะหลีกเลี่ยงกิจกรรมนานาชาติไปโดยยาก เพราะสถาบันอุดมศึกษามีความเป็นสากลมากกว่าการศึกษาระดับอื่น ๆ ในหลายลักษณะ ประการสำคัญที่สุดก็คือ ในเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ ซึ่งเป็นเรื่องขององค์ความรู้ และประการที่สองคือ วิธีการจัดการศึกษา ซึ่งในสองเรื่องนี้ไม่ว่าจะมีการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่ไหนในโลก มักจะมีลักษณะที่เป็นส่วนรวมร่วมกันอยู่มากกว่าการศึกษาระดับอื่น ๆ แม้แต่คำว่า University ซึ่งมาจากคำ Universe จริง ๆ แล้ว แสดงความเป็นธรรมชาติของอุดมศึกษาว่ามีความเป็นสากล (วิจิตร ศรีสอาน, 2534) และวิจิตร ศรีสอาน (2534) ได้กล่าวต่อไปว่าอุดมศึกษาต้องปรับระบบการเรียนการสอน โดยทำให้เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเป็นสากลมากขึ้น เน้นลักษณะการศึกษาเปรียบเทียบมากขึ้น เปิดโอกาสให้มีการเรียนร่วมกันหลาย ๆ ชาติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และเกิดประสบการณ์ที่สำคัญ และจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า ในด้านหลักสูตรนานาชาติ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น พยายามบริหารงาน เพื่อให้เชื่อมโยงกับต่างประเทศเพื่อเพิ่มหลักสูตรนานาชาติให้มากขึ้น ซึ่งต่อไปจะติดต่อเชื่อมโยงกับ แคนาดา ออสเตรเลีย เยอรมันร่วมกันทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี บัณฑิตวิทยาลัยควรมีบทบาทมากขึ้นโดยเฉพาะเป็นสถาบันผลิตระดับบัณฑิตศึกษาให้ อินโดจีน ลาว เวียดนาม กัมพูชา เพราะปัญหา วัฒนธรรม ใกล้เคียงกัน และประเทศเหล่านี้บางประเทศยังไม่มีจัดการศึกษาระดับนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สามารถจัดการศึกษาให้ประเทศเหล่านี้ได้ ซึ่งเยอรมัน แคนาดา อาจให้ทุนโดยบัณฑิตวิทยาลัยร่วมประสานงาน นอกจากนั้นการจัดหลักสูตรแบบนานาชาติยังเป็นการก้าวเข้าสู่มาตรฐานสากลมากขึ้น และผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่าหลักสูตร การเรียนการสอนโดยทั่ว ๆ ไปไม่ควรมีวิชาบังคับ

ก่อนมากเกินไป ควรเป็นอิสระ เพราะการเรียนระดับนี้ต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเองอยู่แล้ว

จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ควรเน้นวิชาสัมมนา เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ ซังติส (Sanctis, 1971) เอล ซี เอเทอร์ และ เอกเคอร์ท (Alciatore and Eckert, 1968) ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2513) และ ไพฑูรย์ สินเลารัตน์ (2516) ซึ่งได้กล่าวไว้พร้อมกันว่า การเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษานั้นควรมีลักษณะเป็นการสัมมนา นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่า ปัจจุบันมีหลักสูตรภาคพิเศษในบางสาขาวิชา ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ควรรับนักศึกษามากเกินไป เพราะอาจารย์ต้องทำงานหนักมาก อาจให้ค่าปรึกษาได้ไม่ทั่วถึง อาจทำให้คุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร หลักสูตรภาคพิเศษ เป็นการช่วยพัฒนาคนให้ทุก ๆ ส่วนโดยเฉพาะในภูมิภาค

จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า การจัดหลักสูตรควบรายวิชาและเพิ่มการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง และวิทยานิพนธ์ให้มากขึ้น เพราะการเรียนรายวิชา ความรู้ความสามารถที่จะได้รับเป็นเหมือนระดับปริญญาตรี แต่ความสามารถด้านแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาได้จะมีน้อย เพราะไม่ได้ฝึกวิเคราะห์ สังเคราะห์ด้วยตนเอง เพื่อปรับใช้ในการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชันจิต ชุมพรหม (2513) ที่กล่าวถึงธรรมชาติของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วยการเรียนวิชาในชั้นการสัมมนา การวิจัย การศึกษาดด้วยตนเอง และการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาแต่ละโปรแกรมว่าจะมุ่งผลิตบัณฑิตในลักษณะใด ส่วนนภาพร มิฎญา (2528) ได้ศึกษาพบว่า ด้านที่มหาวิทยาลัยมีการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับน้อยได้แก่ ด้านผลงานทางวิชาการ และด้านความสามารถทางการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดหลักสูตรควรเพิ่มการวิจัย และวิทยานิพนธ์ให้มากขึ้น และฉวีวรรณ วัฒนานนท์ (2519) ได้ศึกษาการออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาเหตุพบว่า ด้านการศึกษาสำหรับนิสิตที่ออกกลางคันที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนวิทยานิพนธ์ได้แก่ วิธีการสอนของอาจารย์ไม่น่าสนใจ ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และบอกให้จด เหมือนการเรียนในระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ เอล ซี เอเทอร์ และ เอกเคอร์ท (Alciatore and Eckert, 1968) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า มหาลัยที่ทำงานด้านการสอนได้เสนอให้เพิ่มประสบการณ์ด้านการสอน การวิจัย และการสัมมนา แก่บัณฑิตให้มากขึ้น นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์ในการจัดหลักสูตรควรยึดหยุ่นได้ในบาง

กรณี เพื่อไม่เป็นการกักกันตัวเองเกินไป เพราะบางกรณีอาจจัดหลักสูตรในลักษณะที่นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่วางไว้ได้ และผู้เชี่ยวชาญยังมีความ เห็นอีกว่า การเปิดหลักสูตรกระบวนกรมาก กว่าจะผ่านเสียเวลามาก

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรควรมีทั้งแผน ก. (มีรายวิชาเรียนและวิทยานิพนธ์) และแผน ข. (มีรายวิชาเรียนและมีการสอบรวบยอด) ควรมีหลักสูตรแบบสหสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้นโดยจะมีคณะกรรมการบริหารสหสาขาวิชาร่วม ซึ่งมาจากคณะที่จัดการเรียนการสอนร่วมกัน ทำหน้าที่บริหาร จัดการ และบัณฑิตวิทยาลัย เป็นหน่วยงานประสานงานกลาง และบัณฑิตวิทยาลัย ควรร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในประเทศ และต่างประเทศเพื่อจัดหลักสูตรแบบสหสาขาวิชา ควรมีหลักสูตรนานาชาติเพิ่มมากขึ้น โดยให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยประสานงานและกระตุ้นให้เกิด และคณะจัดการเรียน การสอน หลักสูตรการเรียนการสอน ไม่ควรมีวิชาบังคับก่อนมากเกินไป หลักสูตรจะเน้นวิชา สัมมนา เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น จะมีหลักสูตรภาคพิเศษเพิ่มมากขึ้นโดยเน้น เรื่อง คุณภาพด้วย การจัดหลักสูตรจะลดรายวิชาลง และเพิ่มการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและวิทยานิพนธ์ให้มากขึ้น หลักเกณฑ์ในการจัดหลักสูตร จะยืดหยุ่นได้ในบางกรณี หลักสูตรการเรียน การสอนจะมีการปรับปรุงเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ และในการดำเนินการขอเปิด หลักสูตรจะลดขั้นตอนลง ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และมีทิศทางที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือจะมีหลักสูตรทั้งแผน ก. และแผน ข.

4. จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า สาขาวิชาควรรับนักศึกษา ให้มีจำนวนเหมาะสมกับจำนวนอาจารย์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา เพื่อคุณภาพทางการศึกษา การรับนักศึกษามากอาจารย์ต้องทำงานหนักมาก อาจให้คำปรึกษาและความคุ้มครองการวิจัย ได้ไม่ทั่วถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ (โดยเฉพาะภาคปฏิบัติ) หนังสืออาจไม่เพียงพอ กับจำนวนนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ชื่นจิต ชุมพรหม (2513) กล่าวว่า อาจารย์ผู้สอนนอกจากคุณภาพงานที่สอนจะดีแล้ว อาจารย์ในระดับนี้ไม่ควรสอนมากชั่วโมงจนเกินไป เพราะยังมี หน้าที่ทำการวิจัยหรือควบคุมวิทยานิพนธ์ด้วย ซึ่งการควบคุมวิทยานิพนธ์ก็ไม่ควรคุมนักศึกษามากคน หนึ่ง เนื่องจากอาจารย์แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในการแนะนำ เป็นการส่วนตัวให้แก่นักศึกษา และวารณวิมล ทิพย์สุน (2530) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการทำวิทยานิพนธ์ว่าขาดแคลนอาจารย์

ที่ปรึกษา เนื่องจากอาจารย์มีภารกิจด้านอื่นมาก บางสาขาวิชาสัดส่วนระหว่างอาจารย์และนิสิต ไม่สมดุลกัน นอกจากนี้ ชื่นจิต ชุ่มพรหม (2513) ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2513) สติชัย นิยมญาติ (2522) และสุนีย์ ช่างเจริญ (2527) ได้กล่าวไว้พร้อมกันว่า สิ่งอำนวยความสะดวก อันได้แก่ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์ สถานที่ศึกษาที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุด จะต้องมิดำรารให้เพียงพอ และหนังสือจะต้องมีคุณภาพดีเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าและอ้างอิง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้เกิดคุณภาพ และต้องมีให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา และนอกจากนั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ยังมีความคิดเห็นว่านักศึกษาควรมีความรู้ภาษาอังกฤษอย่างดี เพื่อเป็นประโยชน์ในหน้าที่การงานและการค้นคว้าทางวิชาการต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักศึกษาจะต้องผ่านเกณฑ์ภาษาอังกฤษตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดก่อนสำเร็จการศึกษา สาขาวิชาต่าง ๆ จะรับนักศึกษาให้มีจำนวนอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นทิศทางที่พึงประสงค์

5. จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า มาตรฐานการศึกษาโดยทั่วไปเหมาะสมดีแล้ว ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติจะใส่ใจรักษาคุณภาพ และระเบียบแค่ไหน การบริการการศึกษา มีบุคลากรจำนวนน้อย คนเดียวทำหลายอย่าง ภาระงานมาก อาจทำให้งานล่าช้าได้ ทำให้ขาดการทำงานเพื่อการพัฒนา ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านองค์กรเท่าที่ควร แต่นักศึกษาเพิ่มมากขึ้น งานบัณฑิตศึกษาประจำคณะบางคณะมีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบ่อย อาจทำให้งานไม่ต่อเนื่องและล่าช้าได้ บางคณะใช้เจ้าหน้าที่ร่วมกับระดับปริญญาตรีทำให้ภาระงานมากและอาจสับสน ทำให้งานบัณฑิตศึกษาอาจไม่สมบูรณ์ บัณฑิตวิทยาลัยควรมี กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่รัดกุม ชัดเจน แต่ยืดหยุ่นได้ในบางกรณี บัณฑิตวิทยาลัย ควรจัดให้มีการสัมมนา ทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดความเคลื่อนไหวทางวิชาการ เป็นการแลกเปลี่ยนและประชาสัมพันธ์ วิชาการทำให้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง ปัจจุบันการประเมินผลการศึกษาใช้ระบบ 8 เกรด คือ A B⁺ B C⁺ C D⁺ D และ F ซึ่งผู้สอนตัดสินเกรดเอง ภาควิชาส่งให้บัณฑิตศึกษารับทราบ ซึ่งเหมาะสมดีแล้ว

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เรื่องมาตรฐานการศึกษา จะมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและสามารถควบคุมให้เป็นไปตามเกณฑ์ได้ งานบริการการศึกษาจะมีบุคลากรและอุปกรณ์โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดภาระงานประจำที่มีมากและจะทำให้สามารถทำงานเพื่อการพัฒนาได้เพิ่มมากขึ้น จะมีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะสำหรับงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะ เพื่อรับผิดชอบงานโดยตรงและไม่มีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บ่อย ๆ เพราะจะทำให้งานไม่ต่อเนื่อง และถ้าเข้าบัณฑิตวิทยาลัยจะมี กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่รัดกุม ชัดเจน แต่ยืดหยุ่นได้ในบางกรณีที่เป็นเหตุจำเป็นที่จะทำให้การปฏิบัติงานสะดวก รวดเร็ว และไม่เป็นที่ปัญหาต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น และการประเมินผลการศึกษาจะใช้ระบบ 8 เกรด คือ $A B^+ B C^+ C D^+ D$ และ F ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และมีทิศทางที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การประเมินผลการศึกษา จะใช้ระบบ 8 เกรด คือ $A B^+ B C^+ C D^+ D$ และ F เหมือนในปัจจุบัน

6. ในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความพร้อมด้านบุคลากร ดังที่ ชีนจิต ชุมพรหม (2513) ได้กล่าวถึงการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสหรัฐอเมริกาว่า การจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยจะต้องพิจารณาถึงความพร้อมในด้านกำลังคน และจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า ในด้านสถานการณ์ปัจจุบันมีบุคลากรผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานประจำจำนวนน้อย มีจำนวนนักศึกษา และสาขาวิชาขยายเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาระงานมาก การประสานงานบางอย่างอาจล่าช้าได้ บัณฑิตวิทยาลัยมีหลักสูตรนานาชาติ ดังนั้น ควรจะมีบุคลากรที่รับผิดชอบงานประสานงานเกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศโดยเฉพาะซึ่งควรเป็นผู้มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างดี

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าบัณฑิตวิทยาลัยจะมีบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงาน และการประสานงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และไม่ล่าช้า บุคลากรในด้านต่าง ๆ ของบัณฑิตวิทยาลัยจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ โดยได้รับการสนับสนุนให้ได้ศึกษาต่อและเข้ารับการอบรมในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น บัณฑิตวิทยาลัยจะมีบุคลากรที่รับผิดชอบงานประสานงานเกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะซึ่งจะเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างดี ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และมีทิศทางที่มีความเป็นไปได้มาก คือ บุคลากรในด้านต่าง ๆ ของบัณฑิตวิทยาลัยจะ

ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ โดยได้รับการสนับสนุนให้ได้ศึกษาต่อ และเข้ารับการอบรมในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

7. จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า การประสานงานของบัณฑิตวิทยาลัยกับหน่วยงานต่าง ๆ ในภาพรวมโดยทั่ว ๆ ไป เหมาะสมดีแล้ว แต่อาจมีปัญหา อุปสรรคได้บ้างคือ บางครั้งขาดความร่วมมือที่ดี อันเนื่องมาจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญ ภาระงานของบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้การประสานงานมีปัญหาต้องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และภาระงาน ต้องสร้างสำนึกและความร่วมมือประสานงานกันในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณวิมล ทิพย์ชุ่น (2530) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการประสานงานและการควบคุมคุณภาพของบัณฑิตศึกษาว่า เนื่องจากบัณฑิตวิทยาลัยไม่มีฐานอำนาจของตัวเอง สภาพปัจจุบันยังขาดความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายบริหารของสถาบันทั้งภายในมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัย ภายนอก และนอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญยังมีความคิดเห็นว่าการติดต่อประสานงานไม่สะดวก และไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เพราะสถานที่ตั้งไม่เหมาะสมและควรมีการประชาสัมพันธ์ตัวเอง อาจกระทำได้โดยประสานงานกับองค์กรท้องถิ่นภายนอก บริษัท เอกชน มูลนิธิ และองค์กรต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ควรมีรายละเอียดการแบ่งงานที่ชัดเจนระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยกับบัณฑิตศึกษา เพื่อการประสานงานที่สะดวก รวดเร็วไม่ล่าช้า และไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกันและมิจางบางอย่างที่ซ้ำซ้อนกับคณะ ทำให้การประสานงานซ้ำซ้อน ทำให้ภาระงานมาก

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า จะมีการประชุม สัมมนา เป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจ บทบาทภาระหน้าที่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของบัณฑิตวิทยาลัย และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยสอดคล้องกัน บัณฑิตวิทยาลัย จะมีอาคารและสถานที่ตั้งที่เหมาะสม เป็นของตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะ ข่ายงานความรับผิดชอบ และสะดวกในการติดต่อประสานงานกับทุก ๆ ฝ่ายบัณฑิตวิทยาลัยจะมีการประชาสัมพันธ์ตัวเองให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ทั้งภายในและนอกประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เป็นที่สนใจและเห็นความสำคัญ เพื่อจะได้รับการสนับสนุนโดยเฉพาะด้านเงินทุน บัณฑิตวิทยาลัยจะมีการสำรวจและปรับปรุงแก้ไขการประสานงานบางอย่างที่ล่าช้า และตัดสินใจให้ดำเนินการได้ดียิ่งขึ้นและมีรายละเอียด การแบ่งงานที่ชัดเจนระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยกับบัณฑิตศึกษาประจำคณะว่า

ใครต้องเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องใด บัณฑิตวิทยาลัยจะลดภาระงานบางอย่างที่ซ้ำซ้อนกับคณะ และมอบภาระงานบางอย่างที่ควรรี้งานบัณฑิตศึกษาประจำคณะรับผิดชอบไปดำเนินการเอง และแบบฟอร์มทุกอย่าง (รวมทั้งป้ายการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ) โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานบริการ การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจะพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และมีทิศทางที่มีความเป็นไปได้มาก คือ บัณฑิตวิทยาลัย จะมีอาคารและสถานที่ตั้งที่เหมาะสมเป็นของตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะ ข่ายงานความรับผิดชอบ และสะดวกในการติดต่อประสานงานกับ ทุก ๆ ฝ่าย บัณฑิตวิทยาลัยจะมีการประชาสัมพันธ์ตัวเองให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ทั้งภายใน และนอกประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เป็นที่สนใจ และเห็นความสำคัญ เพื่อจะได้รับการสนับสนุน โดยเฉพาะด้านเงินทุน บัณฑิตวิทยาลัยจะมีการสำรวจและปรับปรุงแก้ไขการประสานงานบางอย่างที่ล่าช้า และติดขัดให้ดำเนินการได้ดียิ่งขึ้น บัณฑิตวิทยาลัยจะลดภาระงานบางอย่างที่ซ้ำซ้อนกับคณะและมอบภาระงานบางอย่างที่ควรรี้งานบัณฑิตศึกษาประจำคณะรับผิดชอบไปดำเนินการเอง และแบบฟอร์มทุกอย่าง (รวมทั้งป้ายการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ) โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานบริการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จะพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงานเกี่ยวกับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

8. จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ส่วนมาก กล่าวว่า ปัจจุบันการจัดเก็บเงินค่าหน่วยกิต จัดเก็บเป็นแบบเก็บความจําวนหน่วยกิต ที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนพบว่าเหมาะสมดีแล้ว แต่ในอนาคตควรมีการปรับอัตราให้สูงขึ้นบ้างเพราะไม่ใช้การศึกษาภาคบังคับ คนที่มาเรียนส่วนมากมีงานทำแล้ว บัณฑิตวิทยาลัยต้องลงทุนสูงกับนักศึกษาแต่ละคน ต้องให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ คนที่มาเรียนได้รับประโยชน์ควรรับผิดชอบด้านการลงทุน แต่ก็ไม่ควรรี้อัตราสูงเกินไปนัก เพื่อเปิดโอกาสให้คนในภูมิภาคได้ศึกษาในระดับนี้มาก ๆ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดเก็บเงินค่าหน่วยกิต เป็นแบบเก็บตามจำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนโดยปรับอัตราการเก็บให้สอดคล้องกับการลงทุนจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และมีส่วนเหลือเพื่อพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ด้วย ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และมีความเป็นไปได้มาก

9. จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า การจัดสรรเงินรายได้ของบัณฑิตวิทยาลัย แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ มหาวิทยาลัยเก็บไว้ส่วนหนึ่ง บัณฑิตวิทยาลัยได้รับจัดสรรส่วนหนึ่ง นอกนั้นจัดสรรให้ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งภาควิชาได้รับจัดสรรเงินน้อยมาก ไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ใช้เงินจากระดับปริญญาตรี มาช่วยเหลือโดยเฉพาะการวิจัยของนักศึกษา เงินรายได้ของมหาวิทยาลัย มีมาก น่าจะได้รับความช่วยเหลือ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดสรรเงินไปยังภาควิชาที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จะมีเพิ่มมากขึ้น โดยจะลดอัตราการจัดสรรให้มหาวิทยาลัยลง ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าเป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และมีความเป็นไปได้มาก

10. การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เงินทุนอุดหนุน โดยเฉพาะเงินทุนอุดหนุนการวิจัย เพราะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก ดังที่ ชันจิต ชุมพรหม (2513) ได้กล่าวถึง การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาว่าเป็นการศึกษาที่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูงกว่าในระดับปริญญาตรี ผู้เรียนจะต้องมีเงินเพียงพอที่จะเรียนจนสำเร็จ และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ลิสต์นักศึกษาต้องพะวงเรื่องการทำงานหาเงิน มหาวิทยาลัยอาจให้ความช่วยเหลือในรูปของทุนการศึกษา อาจได้มาจากมหาวิทยาลัย หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ หรือองค์การรัฐบาล และวรรณวิมล ทิพย์ชุ่น (2530) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านงบประมาณ ว่างงบประมาณในการจัดการชั้นบัณฑิตศึกษาได้รับน้อยเกินไป รวมทั้งงบประมาณที่เป็นทุนอุดหนุนในการวิจัยของอาจารย์ และนักศึกษา เป็นผลทำให้บัณฑิตศึกษามีอุปกรณ์การสอน การเรียนตำราสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ และการวิจัยก็ด้อยคุณภาพ นอกจากนั้นประมาณ ชูชีพวัฒน์ (2528) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องตัวประกอบที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนิสิตที่ถูกให้ออกเพราะศึกษาไม่สำเร็จ เมื่อครบกำหนด 5 ปี พบว่าประกอบด้วยหลายสาเหตุ ซึ่งสาเหตุหนึ่งได้แก่ ปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า นักศึกษาคควรได้รับเงินทุนสนับสนุนในการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เพราะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้เรียนสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ และจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ปัจจุบันมีทุนอุดหนุนการค้นคว้า และวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งไม่ได้รับทุกคน และมีไม่เพียงพอ ให้กระจายไปตามสาขาต่าง ๆ โดยได้เท่ากันทุกสาขา ซึ่งตามความเป็นจริงแต่ละสาขาใช้เงินไม่เท่ากัน การขาดค่าใช้จ่ายอาจทำให้งานวิจัยขาดคุณภาพได้ ส่วนมากได้รับเงินอุดหนุนจากสาขาวิชามากกว่า ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของบัณฑิต

วิทยาลัย และปัจจุบันบัณฑิตวิทยาลัยและงานบัณฑิตศึกษาได้รับจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินน้อย ส่วนการบริหารการใช้จ่ายเงินเหมาะสมดีแล้ว แต่เงินรายได้ของบัณฑิตวิทยาลัยมีน้อย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าบัณฑิตวิทยาลัย จะแสวงหาแหล่งเงินทุนจากองค์กร ภายนอก ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งภายในและนอกประเทศ เพื่อสนับสนุนในการดำเนินการ ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของนักศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จะสนับสนุนด้านเงินทุนอุดหนุนการค้นคว้าและวิจัยสำหรับการทำวิจัยของนักศึกษาในสาขาวิชาที่ใช้เงินมากในการทำวิจัย เช่น สาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น โดยให้อัตราที่มากกว่าสาขาวิชาที่ใช้เงินน้อยในการทำวิจัย จะมีทุนอุดหนุนสำหรับงานวิจัยดีเด่นของนักศึกษาโดยเฉพาะงานวิจัยที่มุ่งเน้นทางด้าน การแก้ปัญหาของท้องถิ่นและภูมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย จะประสานงานกับมหาวิทยาลัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อทำให้มหาวิทยาลัย เห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านบุคลากร และเงินทุนสนับสนุน จะมีการวางแผนและนโยบายที่ชัดเจนของงานบัณฑิตศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำให้การจัดตั้งค่าของงบประมาณแผ่นดินทำได้ง่าย ไม่เกิดปัญหาและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลเพิ่มมากยิ่งขึ้น จะมีการวางแผนการบริหารการใช้จ่ายเงินให้รัดกุม และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากบัณฑิตวิทยาลัยได้รับเงินรายได้น้อย ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า เป็นทิศทางที่พึงประสงค์และมีทิศทางที่มีความเป็นไปได้มาก คือ บัณฑิตวิทยาลัย จะแสวงหาแหล่งเงินทุนจากองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งภายในและนอกประเทศ เพื่อสนับสนุนในการดำเนินการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของนักศึกษา จะมีการวางแผนและนโยบายที่ชัดเจนของงานบัณฑิตศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำให้การจัดตั้งค่าของงบประมาณแผ่นดินทำได้ง่ายไม่เกิดปัญหา และได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลเพิ่มมากยิ่งขึ้น และจะมีการวางแผนการบริหารการใช้จ่ายเงินให้รัดกุมและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากบัณฑิตวิทยาลัยได้รับเงินรายได้น้อย

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์

1. จากผลการวิจัยพบว่า ควรจะมีวิธีการทำให้จำนวน คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยลดลง นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมี คณะอนุกรรมการย่อยเฉพาะเรื่อง เพื่อสะดวกในการเชิญ

ประชุมและพิจารณาเฉพาะเรื่องทำให้ง่ายต่อการพิจารณา แล้วนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยโดยอาจจะมีส่วนร่วมนำเสนอเพียงคนเดียว

2. เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกฝ่ายมีความเชื่อถือและปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย นั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการพิจารณา ภาวะเปรียบเทียบอยู่ และพิจารณาถึงวิธีการที่จะลงโทษกับผู้ฝ่าฝืน และให้รางวัลสำหรับการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ควรมีคณะกรรมการที่จะมาปฏิรูปบัณฑิตวิทยาลัยในเรื่องลักษณะนี้

3. ในการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารควรคำนึงถึงประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อให้บริการวิชาการแก่ภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงเห็นว่าหลักสูตรแบบสหสาขาวิชา และหลักสูตรนานาชาติ เป็นสิ่งที่ควรจัดทำหลักสูตรในลักษณะนี้ให้มาก เพื่อใช้แก้ปัญหาพัฒนาสังคม และช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เวียดนาม กัมพูชา ได้ เพราะมีปัญหาและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน

4. การรับนักศึกษาควรให้มีจำนวนอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมกับจำนวนอาจารย์นั้น บางครั้งมีนักศึกษาต้องการเรียนเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยเห็นว่า ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ให้มากขึ้นในสาขาวิชาที่มีผู้ต้องการเรียนมาก

5. กรณีที่มีบุคลากรผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานประจำ เป็นจำนวนน้อยนั้นเห็นว่า ควรพิจารณาคัดเลือกบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพให้ตรงกับลักษณะงาน และสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาอบรมในด้านที่สอดคล้องกับ งานที่ปฏิบัติจริง เพื่อจะได้พัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. เนื่องจากปัจจุบัน บัณฑิตวิทยาลัย ยังไม่มีอาคาร สำนักงานเป็นของตนเองซึ่งทำให้การติดต่อประสานงานกับทุก ๆ ฝ่ายไม่สะดวกเท่าที่ควร และไม่เหมาะสมกับข่ายงานความรับผิดชอบ เห็นควรรหาวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งอาคารสำนักงานดังกล่าว

7. ปัญหาที่บัณฑิตวิทยาลัยได้รับงบประมาณแผ่นดิน และเงินรายได้น้อยและบัณฑิตวิทยาลัยต้องลงทุนกับนักศึกษาแต่ละคนสูงกว่าระดับปริญญาตรีนั้น เห็นควรปรับอัตราค่าเก็บเงินค่าหน่วยกิตให้สูงขึ้น โดยให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ และสามารถเลี้ยงตัวเองได้ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับสถาบันอื่น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. น่าจะมีการศึกษาวิจัยว่าองค์กรใหม่ที่จะทำให้จำนวนคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยลดลงนั้นควรมีรูปแบบอย่างไร
2. น่าจะมีการศึกษาถึงวิธีการ และกลไกที่เหมาะสมชัดเจนที่จะมาควบคุมให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกฝ่ายมีความเชื่อถือ และปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ว่าควรเป็นอย่างไร
3. น่าจะมีการศึกษาถึงความต้องการของสังคมภายนอก และประเทศเพื่อนบ้านว่าต้องการผู้สำเร็จการศึกษาในลักษณะไหน
4. น่าจะมีการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาว่าต้องลงทุนต่อหัวอย่างน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับอัตราค่าเก็บเงินค่าหน่วยกิต
5. การบริหารการศึกษาทุกระดับของแต่ละสถาบันให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยมีการศึกษาทิศทางในการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ดังนั้นควรที่จะมีการศึกษาทิศทางในการดำเนินการของแต่ละสถาบัน